

PROJEKT TRANSFORMACIJE MEMORIJALNOG MUZEJA VIS U ZAVIČAJNI MUZEJ OTOKA VISA¹

Nataša Mataušić
Hrvatski povijesni muzej
Zagreb

O d svog osnutka 1964. godine memorijalni Muzej Vis-sjedište VŠ NOV I POJ I NKOJ djelovao je u sastavu bivšeg Muzeja revolucije naroda Hrvatske. Godine 1991. Hrvatski povijesni muzej kao pravni sljednik Povijesnog muzeja Hrvatske i Muzeja revolucije naroda Hrvatske preuzeo je njihova prava, obveze i djelatnike, čime i Muzej na Visu postaje sastavni dio Hrvatskoga povijesnog muzeja.

U rujnu 1994. godine, grupa djelatnika HPM-a demontirala je trideset godina staru muzejsku izložbu. Izložba je bila postavljena u sklopu proslave dvadesete godišnjice boravka organa vrhovne političke i vojne vlasti "nove" Jugoslavije u prizemlju austrijske vojne utvrde zvane "Gospina baterija". Prikazivala je povijest otoka Visa od 1921. do 1945. godine s naglaskom na događaje iz 1944. godine, kada je cijeli otok postao utvrđena vojna baza. Svi izloženi izvorni trodimenzionalni predmeti bili su skupljeni u vrijeme pripremanja izložbe na samom otoku (oružje različite provenijencije, dijelovi uniformi i druge opreme savezničke i partizanske vojske, dijelovi zrakoplova i ploča sa zrakoplovne piste, predmeti svakodnevne upotrebe...). Za potrebe izlaganja izrađene su i vrlo precizne makete brodova mornarice NOVJ, različiti grafikoni, karte u boji, dva trodimenzionalna reljefa otoka i izuzetno skupi transparentni panoi. Prostor je bio je maksimalno stavljen u funkciju naglašavanja pojedinih izložaka i tema, na primjer, svi prozori iskoristeni su kao prirodni izvori svjetlosti za transparentne panoe, a duboke niše na obadjeve uže strane izložbene dvorane za izlaganje predmeta većih dimenzija. Očigledno velika materijalna sredstva kojima se raspolagalo u vrijeme

Vis, rujna 1994. godine
Ulaz u austrijsku tvrđavu, tzv. "Gospinu bateriju" u kojoj je bio smješten Muzej Vis - sjedište VŠ NOV i POJ i NKOJ
Snimio: Igor Brzoja

postavljanja izložbe bila su znalački utrošena, pa u samome muzeografskom smislu i nije bilo bitnih zamjerki.

U sadržajnom pogledu zakonitosti društveno-povijesne valorizacije i interpretacije povijesnih događaja u vremenu nastanka izložbe uvjetovale su prevladavanje ideološkog nad znanstvenim i stručnim. Veličanje uloge KPJ, s jedne, i potpuno ignoriranje pozitivne uloge i značaja svih drugih stranaka koje su u to vrijeme djelovale na otoku, isticanje isključivo pozitivnih posljedica boravka golemog broja vojnika na otoku, dok se problem nasilnog iseljavanja dijela stanovnika iz kuća i s otoka zbog potreba smještaja vojske i savezničkih vojnih misija uopće ne spominje. Jezik legendi i drugih tekstualnih objašnjenja bio je upravo katastrofalan. Čudna mješavina riječi hrvatskoga i srpskog jezika, uz dodatak stručnih i uglavnom nerazumljivih vojnih termina. Izložba je demontirana. Muzej zatvoren za javnost. Što dalje? Jedna od mogućnosti, na kojoj se već dulje vrijeme radi u Hrvatskome povijesnome muzeju, jest transformacija "memorijala" u zavičajni muzej otoka Visa. Ideja o stvaranju zavičajnog muzeja otoka Visa nije nova. Stara je koliko i sam muzej.

Prijedlog transformacije temelji se na sljedećim premisama:

1. pitanje društvene i ekonomske opravdanosti njegove djelatnosti u sadašnjem obliku i postojanja u sastavu Hrvatskoga povijesnog muzeja;
2. postojanje gotovo svih "Zakonom o muzejskoj djelatnosti" utvrđenih uvjeta za osnivanje novog muzeja;²
3. potreba očuvanja kulturne baštine otoka Visa.

1. Suvremenim društveno-političkim zbivanjima (osamostaljenje hrvatske države, odlazak jugo-vojske s otoka i s time u vezi otvaranje otoka i za inozemne turiste, promjene društvene i povijesne valorizacije pojedinih događaja i ličnosti iz bliske prošlosti, zatvaranje muzeja za javnost), ideja o prerastanju "memorijala" u zavičajni muzej postala je ponovno aktualna, ako ne i nužna. Ne zanemarujući važnost događaja i činjenica koji su uvjetovali stvaranje jednog takvog memorijala, koji je u određenom periodu odigrao svoju društvenu ulogu,³ u skladu s promijenjenim društveno-političkim i ekonomskim uvjetima, te najnovijim dostignućima suvremene znanstvene historiografije, nameće se pitanje potrebe njegovoga daljnjeg opstanka. Naime, nezainteresiranost društvene i kulturne javnosti za njegov rad u sadašnjem obliku, dovodi u pitanje ekonomsku opravdanost ulaganja materijalnih sredstava za njegovu djelatnost i održavanje. Ne želimo li gubitak jedne kulturne ustanove (za sada jedine takve vrste na otoku, a koja ima sve uvjete za rad), nužna je njezina transformacija u oblik koji će svojim sadržajem i aktivnošću pridobiti zanimanje šire društvene javnosti.

Udaljenost od "matične" ustanove znatno je otežavala mogućnost suradnje i praćenja rada djelatnika. Sve se svodilo na nekoliko telefonskih razgovora godišnje, obvezni odlazak inventurnih komisija za popis muzejske građe i osnovnih sredstava, te obavljanje nužnih popravaka i sanacija u muzejskom prostoru, odnosno, na stalnoj muzejskoj izložbi. Sva nastojanja da se "memorijal" prebaci u nadležnost nekih drugih srodnih institucija u blizini, na primjer Muzeja Hrvatske ratne mornarice (u to vrijeme jugoslavenske ratne mornarice), ili osamostali, odnosno preraste u zavičajni muzej otoka Visa, odgađana su za neka bolja vremena.

I dok opravdanje za njegov rad u sastavu bivšeg Muzeja revolucije naroda Hrvatske nalazimo u Zakonu o MRNH iz 1960. godine, prema kojem: "Muzej može u svom sastavu imati posebne muzeje i zbirke, koje se osnivaju radi prikupljanja i čuvanja materijala vezanog za značajne datume iz narodne revolucije ili za rad pojedinih organizacija i pojedinaca..." (memorijalni muzeji i zbirke), za njegovo sadašnje djelovanje u sastavu Hrvatskog povijesnog muzeja nema nikakvih stručnih niti Zakonom o muzejskoj djelatnosti utvrđenih kriterija.⁴

2. 2.1. Djelokrug rada: povijest otoka Visa od prehistorije do suvremenih dana (u svim njezinim pojavnim aspektima: politička, ekonomska, kulturna, socijalna) može se pratiti i muzeološki prikazati putem mnogobrojnih sačuvanih materijalnih dokaza: brojni arheološki nalazi mogu se pratiti već od 2. tisućljeća pr. n. e.; na njemu se prvi put na istočnoj jadranskoj obali javlja utjecaj helenističke kulture: Issa (Vis), već je u 4. st. pr. n. e. samostalni grčki grad-državica (polis), koji ima vlastit novac i osniva svoje kolonije na kopnu i moru; u 1. st. pr. n. e. gubi svoju samostalnost, ali ne i značenje i postaje rimski municipij ("civium romanorum"). Miješanje grčkih i rimskih utjecaja našlo je svoj odraz u brojnim materijalnim ostacima iz tog doba. U 7. i 8. stoljeću na otok doseljavaju Hrvati, a od 10. stoljeća zbog svoga važnog strateškog položaja i gospodarskog značenja često mijenja gospodare (Bizant, Venecija, Austrija, Francuska i Italija bore se za prevlast nad ovim malim otokom, koji je kratko vrijeme bio čak i pod britanskom vlašću). Na njemu su svoje ladanjske kuće gradile istaknute hvarske plemićke porodice: Hektorovići, Lučići, Jakša, Gazarevići. Okus njegova s velikim trudom napravljenog vina, miris pečenih riba i ljepota njegove prirode privlačili su pozornost još od antičkih vremena. U Drugom svjetskom ratu (ljetu 1944.) ovdje su boravili organi vrhovne političke i vojne vlasti "nove" (a sad bivše Jugoslavije), a od kraja rata do 1991. godine gotovo cijeli otok bio nepristupačna vojna utvrda.

2.2. Muzejska grada: do sada skupljen fond muzejske građe koja svojom tematikom prelazi okvire dosadašnjeg djelokruga rada, a u koju možemo ubrojiti i arheološke i druge vrijedne predmete u vlasništvu više općine (npr. dijelovi stilskog namještaja obitelji Lucić-Roki izrađenog u radionici Dragutina Inkiostrija Medenjaka, venecijanska katedra, raznovrsni etnografski predmeti) i fotografsku dokumentaciju o sačuvanoj građanskoj arhitekturi i sakralnim objektima, ako i nije "odgovarajući fond muzejske građe" za osnivanje muzeja, zasigurno predstavlja solidnu osnovu za daljnji rad, i to u prvom redu na programu prikupljanja muzejske građe budućega zavičajnog muzeja.

2.3. Prostorije za smještaj i čuvanje građe: "Baterija s rovom i bedemima, sa svojim dvorištem i kazamatima u sjevernom bedemu, predstavlja idealan objekt za smještaj i rad jednog zavičajnog muzeja. Takav objekt, atraktivan po svojoj gradnji, a dovoljno prostran, može samo poželjeti ma koji grad na našem primorju. On ima mjesta za depoe (kazamati), za izlaganje velikih predmeta u vanjskom prostoru (dvorište i bedem), na kojem ima čak i hlada od borovih stabala koji na njemu rastu, dok prizemlje i kat daju mnoge mogućnosti muzejskog izlaganja. Ima dovoljno i manjih prostorija za smještaj radnih soba, biblioteke, dvorane za predavanje i za filmsku projekciju."⁵

2.4. Sredstva za rad: za sada se ostvaruju u okviru dotacije koju dobiva Hrvatski povijesni muzej od Republičkog fonda u području kulture. Tko će i kako će se osigurati sredstva za rad budućega zavičajnog muzeja otoka Visa, ako se osamostali ili eventualno uključi u sastav Arheološkog muzeja Split (ustanova od nacionalnog interesa, blizina otoka, značenje arheoloških lokaliteta), trebalo bi da odluče nadležni republički organi u području kulture.

2.5. Stručni djelatnici: jedan zaposleni stručni djelatnik-kustos, koji osim stručnih, obavlja i sve druge poslove vezane uz dosadašnju djelatnost "memorijala", svakako nije dovoljan za uspješnu djelatnost općeg, povijesnog muzeja koji pretpostavlja timski rad stručnjaka različitih profesija (arheologa, etnologa, povjesničara).

3. Tragovi barbarskih nasrtaja na kulturno-historijske spomenike otoka Visa mogu se pratiti već od 16. stoljeća, kada je pravilno klesano kamenje antičkih građevina služilo za gradnju novih stambenih zgrada, crkava i pristaništa. Godine 1930. prilikom gradnje obiteljske kuće Radošević na dijelu

helenističke nekropole Martvilo uništen je jedini dosad registrirani helenistički mauzolej neke bogate issejske obitelji. Za vrijeme Drugoga svjetskog rata (1944. godine) srušeni su ostaci zidova rimskih termi. Prilikom gradnje nogometnog igrališta 1953.-1954. godine na Martvilu, uništen je hodnik keramičke peći i grobna arhitektura, a prilozi u grobovima dijelom su razbijeni, dijelom su dospjeli u privatne ruke. Izvor u blizini termi (koji je vjerojatno opskrbljivao terme toplom vodom) zabetoniran je 60-ih godina prilikom gradnje stambenog objekta bivše JNA. Istraživanja antičkih i ilirskih grobnica bez stručnog arheološkog nadzora omogućila su prelazak velikog broja izuzetno vrijednih predmeta u ruke privatnih kolekcionara (npr., zbirka obitelji Dojmi, zbirka Barbierija).⁶ Ovakvi postupci moraju se zamijeniti sustavnim istraživanjem, skupljanem i čuvanjem preostale kulturne baštine u ime sadašnjih i budućih naraštaja. Istu pozornost trebalo bi posvetiti i skupljanju etnografskih predmeta koji dosad nisu istraživani niti prikupljeni (barem ne za širu javnost).

Zavičajni muzej otoka Visa sa svojom pretpostavljenom arheološkom, etnografskom i kulturno-povijesnom zbirkom kao i zbirkom novije povijesti mogao bi postati središnje mjesto za organiziranje i usmjeravanje aktivnosti u čuvanju, stručnoj obradi i prezentiranju kulturne baštine otoka.

Proces transformacije "memorijala" u zavičajni muzej tekao bi u nekoliko etapa:

1. izrada idejne koncepcije i realizacije privremenog postava zavičajnog muzeja;⁷
2. podnošenje zahtjeva Muzejskom vijeću za prihvaćanje Projekta transformacije i preimenovanja "memorijala" u Zavičajni muzej otoka Visa kao samostalne ustanove ili njegova premještanja u sastav neke druge, bliže, srodne ustanove, uz rješavanje svih imovinsko-pravnih i financijskih problema u vezi s preimenovanjem i osamostaljenjem.

1. IDEJNA KONCEPCIJA PRIVREMENOG POSTAVA ZAVIČAJNOG MUZEJA

Obrazloženje

Idejna koncepcija privremenog postava budućega zavičajnog muzeja temelji se na fundusu "memorijala" (uz maksimalnu selekciju i reinterpretaciju onoga njegovog dijela koji se odnosi na razdoblje antifašističke borbe i borbe za nacionalno oslobođenje zemlje), građi koja je do sada prikupljena, ali nije stručno obrađena (uglavnom etnografski predmeti), te na stručnoj literaturi utvrđenim kulturno-povijesnim činjenicama i pojavama, koje će u ovako kratkom vremenskom razdoblju (od ideje do realizacije) moći biti prikazane posjetiocu, ako ne nikako drukčije (originalnim predmetom, dokumentom, likovnom ilustracijom), a onda makar fotografijom i legendom. Koristeći se postojećim muzeografskim rješenjima (uz neke izmjene i dopune), privremeni postav prostorno će zauzeti lijevo i dio desnoga krila prizemlja vojarne. U svojim prezentacijskim segmentima (u kronološko-tematskom slijedu), on predstavlja osnovu za formiranje budućih zbirki zavičajnog muzeja.

Poslove oko izrade idejne koncepcije (proširene verzije), scenarija i realizacije privremenog postava obaviti će stručni i tehnički djelatnici Hrvatskoga povijesnog muzeja.

Sadržajna struktura

1. Uvod u izložbu
- Priprema za razgledanje postava, upoznavanje budućeg posjetioca s geografskim (veličina, smještaj), prirodnim (klima, vegetacija, životinjski svijet,

podmorska flora i fauna, prirodne rijetkosti) obilježjima, demografskom strukturom i glavnim naseljima, te poviješću otoka (naznačit će se samo osnovni povijesni procesi i pojave i tek iznimno pojedinačni događaji koji su bitno obilježili pojedini period povijesti otoka Visa).

2. Prvi kronološko - tematski segment: Arheološka zbirka⁸

U kronološkom i sadržajnom smislu to su razdoblja i teme kojim bi se bavila buduća arheološka zbirka. Kronološki obuhvaća razdoblje od 3. tisućljeća pr. n. e. kada su otok nastanjivali "predindoeuropski stanovnici mediteranskih obala i otoka", do dolaska Hrvata u 7. i 8. stoljeću. Tematski će biti podijeljen na nekoliko sadržajnih cjelina:

2.1. prethistorija;

2.2. Issa, grčka kolonija i samostalni grad-državica grčkog tipa-"polis";

2.3. Issa, podanik Rimskog carstva-"civium Romanorum";

2.4. ranokršćanski Vis;

2.5. istraživači i prvi pisci povijesti otoka, izgubljene zbirke i pojedinačni nalazi, arheološka iskapanja (stručna i amaterska), devastacije antičkih spomenika kulture kroz minula stoljeća.

3. Drugi kronološko - tematski segment: Kulturno-povijesna zbirka

Povijest otoka Visa (politička, ekonomska, socijalna, kulturna) od srednjeg vijeka do prvih godina 20. stoljeća, praćena kroz smjene političke vlasti i njihova utjecaja na život stanovnika:

3.1. Vis, hrvatski grad pod vlašću hrvatskih, odnosno od 1102. godine hrvatsko-ugarskih kraljeva;

3.2. od 1242. do 1797. godine, bez obzira na nominalne nosioce vrhovne političke vlasti (od 1420. do 1797. prevlast Venecije) otok Vis je u sastavu hvarske komune, a njegovi stanovnici punopravni članovi komune Hvara;

3.3. razdoblje od 1797. do 1815. godine karakteriziraju česte promjene vlasti: Vis u središtu borbi za prevlast na Mediteranu (Austrija, Engleska, Francuska);

3.4. razdoblje od 1815. do 1918. godine (dominacije Austrije, odnosno Austro-Ugarske);

3.5. osnovna obilježja ekonomske i socijalne strukture viškog društva (obilježja dalmatinskoga kolonata, osnovne grane privređivanja, pojava prvih stranaka i društva);

3.6. kulturni spomenici: graditeljstvo: crkve, ladanjske kuće hvarskih plemića i uglednijih viških porodica, kule i utvrde; uloga hvarskih plemića i književnika na promicanju kulture; viški književnici, povjesničari, slikari.

4. Treći kronološko-tematski segment: Zbirka 20. stoljeća

Kronološki obuhvaća razdoblje od kraja I. svjetskog rata, odnosno od raspada Austro-Ugarske Monarhije do suvremenih dana, a tematski:

4.1. razdoblje od 1918. do 1941. godine (talijanska okupacija, priključenje Kraljevini SHS, odnosno Kraljevini Jugoslaviji);

4.2. II. svjetski rat (1941.-1945.);

4.3. razdoblje od 1945. do 1990. godine (razdoblje socijalizma);

4.4. razdoblje od 1990. do danas (razdoblje demokratskih promjena).

Osim naznaka povijesnih procesa, pojava i pojedinih događaja relevantnih za obrazloženje ovog perioda povijesti otoka Visa, dat će se i osnovna obilježja društveno-ekonomskih odnosa i kulturnih prilika.

5. Etnografska zbirka

Poseban dio privremenog postava (izvan kronološkoga konteksta): prikazat će način života stanovnika otoka Visa: najvažnije grane privređivanja: vinogradarstvo (alat i raznovrsni pribor za uzgoj i preradu vinove loze), ribarstvo (predmeti za ribolov, odjeća ribara, modeli ribarskih brodova: karakteristične ladice posebne konstrukcije, tzv. falkuše i ribarske mreže

"vojge"), kućanske predmete svakodnevne upotrebe, dijelovi namještaja, seoska i građanska odjeća, odnosno raznovrsne tekstilne predmete, tradicijske obrte vezane uz najvažnije grane privređivanja: izgradnja plovila, bačvarstvo...

MUZEOLOŠKA PREZENTACIJA

1.

Sadržajna koncepcija razrađena je po odvojenim tematsko-kronološkim segmentima, koji su ujedno osnove za formiranje budućih zbirki zavičajnog muzeja. U konkretnoj muzeološkoj provedbi neće se za svaki pojedini segment koristiti isti princip. On će biti u zavisnosti od vrsta i količine u ovom trenutku dostupne izvorne muzejske građe, a u skladu s arhitektonskom strukturom prostora predviđenog za izlaganje (lijevo krilo prizemlja vojarne) i postojećim muzeografskim rješenjima (viseći i stojeći panoi, vitrine...). Zbog malog broja dosad skupljene izvorne muzejske građe (naročito za drugi kronološko-tematski segment), koristit će se muzejska dopunska i interpretativna sredstva (legende, karte, fotokopije dokumenata, fotografije, reljefi...). Većoj sugestivnosti i značajnijoj razini komunikacije treba pridonijeti što pravilnija artikulacija svjetla, boja i zvuka, te ritam kretanja.

2.

Projekt transformacije trebale bi razmotriti sve zainteresirane strane (Hrvatski povijesni muzej-Zagreb, Poglavarstvo općine Vis, Arheološki muzej-Split...), te ga uz eventualne izmjene i dopune uputiti Muzejskom vijeću na prihvaćanje. Budući da Hrvatski povijesni muzej nije nadležan za rješavanje imovinsko-pravnih i financijskih problema vezanih uz transformaciju i preimenovanje, navest ću neke od činjenica koje se moraju uzeti u obzir za razmatranje:

2.1. Sadašnji fundus "memorijala" u vlasništvu je Hrvatskoga povijesnog muzeja koji kao ustanovu od nacionalnog interesa dotira Republički fond u području kulture (uključena i sredstva za plaću stručnog djelatnika u "memorijalu");

2.2. Sva sredstva potrebna za dosadašnje intervencije u muzejskom prostoru i na izložbi također je osigurao Fond (odnosno, bivši RSIZ u području kulture, preko ustanove u čijem je sastavu "memorijal" djelovao).

Vis, rujan 1994. godine

Pogled na ostatke mozaika antičkih termi

Snimio: Igor Brzoja

2.3. Prostor u kojem je "memorijal" smješten, kao i cijeli kompleks "Gospine baterije" društveno je (državno) vlasništvo dano na korištenje Skupštini općine Vis (nekadašnjem SIZ-u kulture općine Vis), za potrebe muzeja i eventualno kulturnog centra;

2.4. Predmeti izloženi na arheološkoj izložbi "Issa-otok Vis u helenističko doba" vlasništvo su Arheološkog muzeja u Splitu, te svojim većim dijelom Poglavarstva općine Vis.

3.

Prihvati li Muzejsko vijeće Projekt transformacije i preimenovanja, treba otpočeti izradu prijedloga Programa rada zavičajnog muzeja otoka Visa. Program bi sadržavao niz standardnih muzejskih djelatnosti iz kojih bi kao ukupan rezultat slijedila izrada stalnog postava:

3.1. Prikupljanje muzejske građe: novi stalni postav nužno se mora temeljiti na fondusu novoosnovanih zbirki (arheološka, etnografska, kulturno-povijesna i zbirka novije povijesti). U skladu s njihovom utvrđenom tematskom strukturom, prema kojoj je većina tema i podtema (za sada) nepokrivena građom, potrebno je u prvo vrijeme svu aktivnost usmjeriti na istraživanje i prikupljanje svih relevantnih povijesnih materijala (nosioca određenih kulturno-povijesnih vrijednosti), koji udovoljavaju tematsko-faktografskim zahtjevima u odnosu na sadržaj zbirki: stvaranje fondova građe iz arheologije, etnologije, kulturne povijesti i suvremene povijesti 20. stoljeća. U tu svrhu potrebno je izraditi program i plan skupljanja građe (odrediti prioritete u skupljanju, identificirati i evidentirati privatne kolekcije i zbirke na otoku, uspostaviti kontakte sa srodnim institucijama radi eventualne razmjene građe...);

3.2. Stručna obrada muzejske građe: inventiranje i zaštita (restauriranje, konzerviranje, snimanje) u vezi s pripremom građe za izlaganje na postavu;

3.3. Organiziranje tematskih izložaba u cilju skupljanja građe (npr. razvoj vinarstva na otoku);

3.4. Informativno-propagandna djelatnost: objavljivanje i prezentacija prikupljene građe u stručnim i informativnim publikacijama, obavještavanje javnosti o svim poduzetim akcijama (tematske izložbe i sl.) i o radu na stalnom postavu, izrada vizualno lako prepoznatljivog i estetski dotjeranoga zaštitnog znaka muzeja;

3.5. Postupno oformiti biblioteku s izdanjima znanstvenog, publicističkog ili memoarskoga karaktera koji se sadržajno odnose na sve aspekte povijesti otoka, kao i s muzejskim publikacijama;

3.6. Izrada stalnog muzejskog postava (na temelju razradene predložene idejne koncepcije privremenog postava) i u cilju njegove propagande izraditi: katalog izložbe, te vodič po svim mjestima kulturno-povijesne vrijednosti otoka, razglednice s motivima recentnih predmeta iz fundusa, bedževa, značaka i druge suvenirne robe (npr., replika antičkog nakita i novca).

Svoju stručnu pomoć u izradi navedenog Programa i njegove operacionalizacije pružili bi i djelatnici Hrvatskoga povijesnog muzeja. U cilju njegova uspješnog ostvarenja trebalo bi zaposliti još jednog stručnog muzejskog djelatnika (arheologa, povjesničara umjetnosti ili etnologa).

Bilješke:

¹ Ovaj tekst skraćena je verzija "Projekta transformacije...", prihvaćenog od Ministarstva kulture.

² Zakon o muzejskoj djelatnosti, MDC, Zagreb, 1978., članak 19, stavak 1: "Muzejska organizacija može se osnovati ako je utvrđen djelokrug njezina rada, ako postoji odgovarajući fond muzejske građe, te ako su osigurane prostorije podesne za smještaj muzejske organizacije i čuvanje građe, sredstva za njezin rad, stručno osoblje, kao i ako su su stvoreni uvjeti za primjenu stručnih normativa za rad muzejskih organizacija koje propisuje Muzejski savjet Hrvatske".

³ "U proteklih 25 godina postojanja Memorijalnog muzeja, koji je od svog osnivanja memorijal Muzeja revolucije naroda Hrvatske, posjetilo ga je 120.000 posjetilaca." Biličić, Vid, "25 godina Memorijalnog muzeja VŠ NOV i POJ i NKOJ na Visu", Bulletin MRNH, broj 2-3, 1989., str. 3.

⁴ Zakon o Muzeju revolucije naroda Hrvatske, "Narodne novine" br. 32, 10. kolovoza 1960., članak 3.

⁵ Čejvan, Idris: "Otok Vis u narodno-oslobodilačkoj borbi", Vojni muzej-Beograd, 1964., str. 14.

⁶ Zbirka porodice Dojmi s otoka Visa, bila je izuzetno bogata raznovrsnim antičkim predmetima. U više navrata, pregledao ju je i popisao akademik Grga Novak. Za vrijeme Drugoga svjetskog rata zbirka je raznesena i samo jedan manji dio je spašen. Zbirka Barbierija prodana je caru Franji Josipu I., koji je namjeravao osnovati Kabinet za Dalmaciju pri Carskome muzeju u Beču.

⁷ Zašto privremeni postav? Pretpostavlja se da će se formiranjem zavičajnog muzeja i sustavnim prikupljanjem najraznovrsnije muzejske građe postav kontinuirano mijenjati i nadopunjavati, i to do onog trenutka kada će fond prikupljene građe uvjetovati inverzni postupak, odnosno, na privremenom postavu nužno idemo od priče o povijesti otoka Visa ka predmetu koji tu povijest ilustrira; na stalnom postavu izborom najreprezentativnijih predmeta iz pojedinih zbirki dat će se predmetima da, sami po sebi, govore o toj povijesti.

⁸ Na prvom katu vojarne bila je do početka Domovinskog rata izložena stalna muzejska izložba Arheološkog muzeja iz Splita: "Issa-otok Vis u helenističko doba". Kako će se posjetilac moći detaljnije upoznati s razdobljem helenističke Isse na spomenutoj izložbi (koja će ponovno biti postavljena tijekom 1995. godine), te da ne bude ponavljanja sadržaja, u ovom dijelu privremenog postava izložiti ćemo originale (ili kopije) onih predmeta koji su od izuzetnog značenja za razumijevanje ovog segmenta povijesti otoka Visa.

Primljeno: 12. 7. 1995.

SUMMARY

Project of the Transformation of Memorial Museum Vis into Local History Museum of the Island of Vis

By Nataša Mataušić

Branch collection of the former Museum of Revolution, Memorial Museum Vis was devoted to the presentation of the history of the Island of Vis in the World War II. Permanent display, featuring the period from 1921 until 1945, with a special stress on 1944 when the island had become military base, museographically well executed but overloaded by the ideologically induced misinterpretations of history, was dismantled in 1994, and the museum closed to the public. Croatian History Museum proposes that the Museum be transformed and devoted to the research and presentation of the ancient and eventful local history. The author presents the proposed concept of the future local history museum, also discussing some legal aspects of the proposed transformation.